

johdannainen. Nykyisin käytettävä tie-teellinen nimi on Filipendula ulmaria.

Hyönteisten ja sienten lisäksi raidalla elää lukuisia jäkälä- ja sammal-lajeja. Raidan kuori on enintään lievästi hapan, mikä suosii monimuotoista lajistoa. Haapa on toinen monimuotoisuuden ylläpitäjä. Se edellyttää, että puut saavat kasvaa iäkkäiksi. Vanhoja metsiä suosivat lajit ovat usein uhanalaisia, kuten raidankeuhkojäkälä.

Pajuja on raivattu taimikoista ja peltoilta roskapuina, mutta käytännössä

pajut ovat hyötyneet ihmisen toiminnasta. Nopeakasvuisina, lyhytikäisinä ja valoa vaativina puina pajut ovat saaneet metsänuudistusaloilta ja peltojen reunoilta runsaasti kasvupaikkoja. Tiheissä luonnontilaisissa metsissä pajut vähitellen häviävät elintilakilpailussa. Peltojen reunoilla ja pienissä saarekkeissa kasvavat kookkaat raidat ovat arvokkaita maisemapuita.

Henry Väre

Pölyttäjien havainnointia Luonnonkukki-päivän yhteydessä

Suomen ympäristökeskuksen PÖLYKOORDI-hanke järjestää kansalaishavainnointiin perustuvan pölyttäjäkartoituksen Luonnonkukki-päivän 16.6. yhteydessä. Pölyttäjäviikonlopun 15.–16.6.2024 tavoitteena on selvittää kaupunkiniityillä ja -pihoilla esiintyvää pölyttäjälajistoa, lähinnä perhosia ja kimalaisia, sekä innostaa kansalaisia

pölyttäjien tarkkailuun ja suojeluun lähiympäristössään. Pölyttäjäviikonloppuun voi osallistua kuka tahansa havainnoimalla pölyttäjiä haluamallaan kohteella – perustetulla uusniityllä, luonnonniityllä tai vaikkapa omissa puutarhassa. Tarkemmat ohjeet havainnointiin ja havaintojen ilmoittamiseen julkaistaan toukokuussa Pölyttäjät.fi-verkkosivustolla. Lisätiedot: Mikko Kuussaari, mikko.kuussaari@syke.fi

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄ

www.sll.fi/luonnonkukat • facebook.com/luonnonkukkiensaiva • X: #luonnonkukat

Suomen Luonnonsuojeluliitto

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

VANAMO

SOCIETAS
PRO
FAUNA ET FLORA
FENNICA

BMOL ry

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

LUOMUS
LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN JÄRJESTÄJÄT: SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY; SUOMEN BIOLOGIAN SEURA VANAMO RY; SOCIETAS PRO FAUNA ET FLORA FENNICA; METSÄHALLITUS, LUONTOPALVELUT; LUONNONTIETEELLISEN KESKUSMUSEON KASVITIEEEN YKSIKKÖ; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; BIOLOGIAN JA MAANTIEEEN OPETTAJIEN LIITTO BMOL RY.

LUONNONKUKKIEN
PÄIVÄ

Raita
(*Salix caprea*)

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN TEEMALAJI 2024

Pajujen suku on monilajisin maamme puuvartistista, lajeja ja alalajeja on peräti 27. Viljeltyjä on useita kymmeniä. Alkuperäisistä pajuistamme raita ja halava ovat ainoat puiksi kasvavat, muut ovat varpuja – kookkaita pensaita. Raita on niistä kookkain ja kasvaa yleisesti lähes koko maassa. Suomen paksuimman Espoon Vanhakartanolla kasvavan raidan tyven ympärystymitta oli 637 cm vuonna 2015. Pisin puu löytyy myös Espoosta, Nuuksiosta. Vuonna 2011 sen pituudeksi mitattiin 26 m.

Kartanokimalainen (*Bombus hypnorum*) raidan (*Salix caprea*) kukinnolla.

Suomessa kasvaa kahta raidan alalajia, Euroasian lauhkeiden ja viileiden vyöhykkeiden metsäraita sekä Fenno-skandian ja Skotlannin kylmien vyöhykkeiden vuonoraita. Raitaa on kutsuttu myös raitapajuksi ja lempipajuksi. Jälkimmäinen tuo mieleen sanonnan ”kevättä rinnassa”, raidan runsaan kevätukinnan tähden.

Metsäraita on huhti–toukokuussa lehdettömänä tai lehtien puhjetessa kukkiva paju, toisin kuin halava, joka kukkii kesäkuussa lehtien jo kasvaessa. Myös vuonoraita aloittaa kukinnan lehtien jo puhjettua.

Metsäraidan haarat ja silmut ovat kaljuja, lehtilapa on soikea–puikea, päältä tummanvihreä. Vuonoraidan haarat ja

silmut ovat pitkään karvaisia, lehtilapa on soikea–vastapuikea, päältä pysyvästi harmaakarvainen. Raita kasvaa tuoreissa keski- ja runsasravinteisissa metsissä, rannoilla, ohutturpeisissa korvissa, teitten ja viljelymaiden pientareilla sekä ojissa.

Raita elää 50–60-vuotiaaksi. Puuaines on pehmeää, pintapuu vaalea, sydänpuu punertava. Puu soveltuu esimerkiksi lippaiden valmistukseen. Juuripahka on haluttua raaka-ainetta puusepäntöihin, esimerkiksi kuksien tekoon. Lyhytikäisenä puuaines saa kuitenkin usein jo nuorena lahovikoja, jolloin siinä alkavat viihtyä monet kovakuoriaiset ja lahottajasienet. Vaikka raita kestää hyvin talvipakkasia ja keväthalloja, saattaa laho raita murtua tai revetä myrskyssä tai lumikuorman alla.

Raita on merkittävimpiä puitamme luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä. Runsas kukinta varhain keväällä lienee elinehto kimalaisille ja mehiläisille, kun muut mesilähteet ovat vielä vähissä. Raita kasvaa usein lämpimillä, avoimilla paikoilla, joten lukuisat yöperhoset tarke-nevat pölyttämään kukkia myös kylminä kevätöinä. Raita on lisäksi tuulipölytteinen, joten lisääntymisen mahdollisuudet ovat kohdallaan.

Kun rungon kuori on vaurioitunut, vaikkapa tikan koputeltua sitä, aukeaa reitti raitaa lahottaville sienille. Hyvin yleisiä ovat esim. arinakääpä, kuhmu-kääpä, raidankääpä ja raidantuoksukääpä puolestaan hyvin harvinainen, vain vanhoilla raidoilla kasvava. Vanhojen metsien hakkuut hävittävät suuria raitoja, jolloin raidantuoksukääpä on selvästi taantunut ja päätynyt silmälläpidettävästä lajista uhanalaiseksi.

Raidan ekologinen mukautuvuus lisää sillä elävien sienten ja hyönteisten lajimäärää. Lehtojen, pellonreunojen ja joutomaiden raidoilla kasvaa toisenlaista sienilajistoa kuin varjoisten kuusivaltaisten metsien puilla.

Kun puuaineksen seassa kasvaa lahottajasieniä, raita herättää etenkin kovakuoriaisten mielenkiinnon. Puilla elävät lajit ovat erikoistuneet syömään sienirihmastoja. Tikan aloittama työ tuottaa nyt tuloksen, vanhoissa raidoissa näkee usein hyönteisten käytäviä ja tikkoja koputtelemassa toukkia ravinnokseen. Vanhenevaa raitaa koettelevat myös jäärät, mutta erityisen näyttäviä syöntikäytäviä tekevät puuntuhoajan toukat. Vain harvat hyönteislajit ovat silti erikoistuneet raitaan. Hyönteisille kelpaavat yleensä muutkin pajut ja usein myös haapa. Raidassa ja muissa pajuissa on vähän sellaisia aineita, jotka karkottavat hyönteisiä tai haittaavat niiden toukkien kehitystä. Kaikkiaan raidalla elää satoja hyönteislajeja, joukossa kookkaita jääriä, kuten mayskijääriä ja kankuri.

Raidassa on silti useita yhdisteitä, joista historiallisesti merkittävin on salisyylihappo. Sitä voidaan eristää pajuista ja poppeleista ja eräistä muistakin kasveista. Ennen vuotta 1859, jolloin salisyylihappoa opittiin valmistamaan synteettisesti, pajun kuori oli merkittävä päänsäryn lievittäjä. Sukunimeen *Salix salisyylihappo* viittaaakin. Sen sijaan yleisnimi asperiini viittaa aivan eri lajiin, mesiangervoon. Salisyylihappoa eristetään alkuaan siitä, aikana, jolloin mesiangervon alkuperäinen Linnén antama sukunimi oli *Spiraea*, mistä asperiini on